

BARCELONETA TURITZACIÓ

Són esforços polítics actuals contra la turització suficient per restaurar la habitabilitat del barri?

Sinopsi | La Barceloneta, un barri conegut per la seva proximitat a la platja, és un dels llocs més populars i turístics de Barcelona. Fins fa poques dècades, les principals activitats econòmiques es basaven en la pesca i llocs de treball portuaris, de manera que la majoria dels seus habitants eren treballadors marítics. La democratització de l'ajuntament al 1979 va canviar dràsticament la política urbana de Barcelona i, des de llavors, es van fer diverses intervencions governamentals per revitalitzar el passeig marítim. Com a la resta de la ciutat, la transformació més important pel barri es va produir amb els Jocs Olímpics del 1992, que van conduir a importants re-urbanitzacions: no només s'hi van introduir nous parcs i places, sinó també es van transformar carrers i passeigs marítics. A partir d'aquest moment, el nombre de turistes ha anat creixent sense parar, cosa que ha provocat la massificació turística de la Barceloneta. Com a conseqüència, els preus de l'habitatge i el cost de la vida al barri han augmentat significativament, alhora que el turisme temporal ha anat ocupant espais públics i alterant la manera de viure al barri. Davant la tendència de gentrificació i la desintegració social, els grups veïnals s'han mobilitzat contra el turisme massificat o excessiu, reivindicant els seus drets a un habitatge i unes condicions de vida dignes. Com a resposta, l'Ajuntament de Barcelona va introduir l'anomenat Pla Especial Urbanístic d'Habitatges Turístics al 2017, que va frenar la nova expansió d'allotjaments turístics a Barcelona i, especialment, a la Barceloneta. Tot i així, continuen les preocupacions pel turisme massificat a la Barceloneta i a la resta de la ciutat.

Autores: Xenia Leito (ICTA master student); Filka Sekulova (BCNUEJ, ICTA, UAB), Aina Planas-Carbonell (BCNUEJ)

BCNUEJ Barcelona Laboratory for Urban Environmental Justice and Sustainability

July 20, 2021

Figura 1. La Barceloneta abans i després de la transformació urbana dels Jocs Olímpics d'Estiu del 1992.

Remodelació i lluites històriques a la Barceloneta

La Barceloneta és un barri costaner de poca alçada i densament poblat, i una de les destinacions més populars pels turistes de Barcelona. La seva ubicació és accessible per la seva proximitat amb el districte central de la ciutat. "Barceloneta" significa literalment "petita Barcelona" en català i, de fet, els habitants locals encara es refereixen al seu barri com un poble de la ciutat. L'origen del barri es remunta al segle XV, quan es va recuperar el terreny per a construir-hi el port. El 1718, el capità general marquès de Castel-Rodrigo va iniciar la construcció d'habitatges al barri pels ciutadans desplaçats del barri de la Ribera, les cases dels quals havien estat enderrocades. Donada la seva ubicació a prop del mar, les principals activitats estaven relacionades amb la pesca i el port almenys fins a mitjans del segle XIX.

La decisió del govern d'organitzar els Jocs Olímpics l'any 1992 va provocar grans transformacions urbanes que van iniciar-se el 1986. L'objectiu era de transformar el paisatge industrial urbà per fomentar equipaments i activitats culturals, d'oci i per a turistes. La creació del passeig Marítim d'1,25 km, es veu com un dels canvis més emblemàtics per a la Barceloneta que permet als residents i turistes passejar, anar amb bicicleta i gaudir del paisatge marítim. Tanmateix, aquesta regeneració urbanística, juntament amb d'altres, van situar Barcelona al capdavant de les atraccions turístiques mundials i van provocar un augment sense precedents del nombre de visitants.

Al mateix temps, el barri de la Barceloneta no disposava de grans i luxosos habitatges (com a l'Eixample, per exemple). La majoria dels habitatges eren (i són) petits, relativament estrets i sense ascensors. Com a solució, el 2007, el municipi va aprovar el 'Pla dels Ascensors' amb l'objectiu d'equipar els habitatges amb ascensors. Però això implicava que s'havia d'enderrocar fins al 25% de les cases de pescadors ja velles i petites, expulsant fins a 1.500 famílies (el 20% del barri). La destrucció d'aquestes cases hauria fet que el barri fos encara més atractiu per a les empreses immobiliàries, cosa que hagués fomentat l'exclusió dels seus habitants de classe treballadora. Les mobilitzacions veïnals es van oposar a aquest pla, amb un fort lideratge per part del col·lectiu: 'Miles de Viviendas', l'associació de veïns L'Òstia i la Plataforma en Defensa de la Barceloneta. La seva mobilització va resultar exitosa i el pla es va retirar finalment.

La massificació turística i els seus descontents

El 2009, l'hotel de luxe W Barcelona de 5 estrelles es va construir al passeig marítim/ platja, enmig d'una forta resistència civil. L'edifici es va aixecar malgrat la prohibició d'edificar a menys de 100 metres del mar segons la Llei de Costes Espanyola. De la mateixa manera, el procés d'adquisició del terreny (públic), que anteriorment era propietat de l'Autoritat Portuària de Barcelona, no va ser gens transparent. L'espai davant del mar que s'ofereix als iots de luxe a Ciutat Vella també ha anat creixent, començant per la inauguració del OneOcean Port Vell.

Durant les dues primeres dècades del segle XX, la pressió turística al barri ha anat augmentant. Ara la Barceloneta està formada per infinitat d'apartaments turístics, restaurants, clubs i bars, instal·lacions esportives, un aquari i museus, els quals són un gran atractiu turístic. L'excessiva presència turística es tradueix, a més, en desordre públic i un augment de la quantitat de brossa. Un problema important, també, és la gentrificació o l'assequibilitat de l'habitatge. L'augment de plataformes com Airbnb ha contribuït substancialment a aquest fenomen. Investigacions han demostrat que el 65,5% de Ciutat Vella percep els allotjaments turístics com a excessius i 4/5 residents pensen que els turistes augmenten els preus a Barcelona, especialment en els sectors de l'allotjament i l'hostaleria (Ortiz i Algueró 2019).

Aquest creixement exponencial del turisme a la ciutat, i en particular a la Barceloneta, s'ha associat a fortes mobilitzacions veïnals. La plataforma civil que proporciona la crítica més extensa dels processos i el model de

turisme massificat de Barcelona, també present al barri de la Barceloneta, és l'Assemblea de Barris per Decreixement Turístic (ABDT). Reuneix un grup de ciutadans i associacions de sensibilització i organitza accions públiques que competeixen contra el turisme de masses a Barcelona.

Abans del canvi de direcció municipal el 2015, la política municipal havia estat orientada a estimular el creixement exponencial del turisme a la ciutat. A partir del 2015, es van adoptar diverses mesures per "domar el turisme", com per exemple: reorientar els fons dels impostos turístics per fer front als impactes negatius del turisme, establir una prohibició d'un any per als nous allotjaments turístics i també regulacions més estrictes per als allotjaments turístics existents. Tanmateix, els membres d'ABDT troben aquestes mesures insuficients o incapaces d'abordar l'amplitud del problema de la massificació turística, que tant s'accentua al barri de la Barceloneta.

Finalment, els grups veïnals s'han mobilitzat per crear microalternatives, com ara un "refugi verd". L'hort comunitari de la Sardineta n'és un exemple. El 2015, les associacions de veïns van identificar un solar no utilitzat (terreny públic) i van exigir un permís per utilitzar-lo per crear un hort urbà (La Sardineta, 2020), cosa que va provocar l'establiment d'un espai verd gestionat pels veïns.

En resum, tot i que la Barceloneta s'ha beneficiat d'una extensa remodelació de l'espai públic i ha millorat l'accés al passeig marítim, també ha patit aquest "èxit" a través del turisme de masses i l'impacte social i ambiental negatiu. Com que la pandèmia COVID-19 ha permès als barcelonins recuperar l'accés al passeig marítim, ara més que mai es necessita un canvi en el model de desenvolupament de la ciutat impulsat pel turisme i en les polítiques d'habitatge. La combinació de crisis sanitàries, econòmiques i climàtiques ha fet més visibles les iniciatives ciutadanes que lluiten per nous espais públics a la Barceloneta i per una estructura socioeconòmica diferent.

Links

Hort Comunitari de la Sardineta: Un jardí comunitari creat i organitzat per diverses associacions de veïns.

Lloc web: <https://lasardinetadelabarceloneta.wordpress.com/hort/>

Correu electrònic: gruplasardineta@gmail.com

Instagram: <https://www.instagram.com/lasardinetabcneta/>

Facebook: <https://www.facebook.com/LaSardineta/>

Twitter: <https://twitter.com/LaSardineta/>

Masala: Un diari de barri autogestionat que escriu sobre lluites d'immigrants, conflictes urbans i socials.

Website: <https://masala.cat/barri/barceloneta/>

Email: masala@ravalnet.org

Instagram: https://www.instagram.com/revista_masala/

Facebook: <https://www.facebook.com/masalarevista>

Twitter: <https://twitter.com/masalacv>

La Barceloneta Rebel: una associació veïnal amb l'objectiu comú de defensar el seu barri.

Website: <https://labarcelonetarebel.wordpress.com/>

Email: pdefensabarceloneta@yahoo.es

Facebook: <https://www.facebook.com/LaBarcelonetaRebel/>

La Barceloneta Diu Prou: Un col·lectiu creat per i perquè els veïns treballin en les lluites dins del món, tal i com l'anomenen “ el millor barri del món ”.

Grup de Facebook: <https://www.facebook.com/groups/1713216155579605>

Twitter: <https://twitter.com/bcnetadiuprou>

Bibliografia

- Ajuntament de Barcelona. (2018, 13 February). Historia de la Barceloneta. <https://ajuntament.barcelona.cat/ciutatvella/es/el-distrito-y-sus-barrios/el-distrito-y-sus-barrios/la-barceloneta/historia-de-la-barceloneta>
- Ajuntament de Barcelona (n.d.) La Barceloneta. <https://ajuntament.barcelona.cat/ciutatvella/ca/el-districte-i-els-seus-barris/la-barceloneta>
- Ajuntament de Barcelona. (2017, March). Strategic Tourism Plan 2020. Executive Summary. https://ajuntament.barcelona.cat/turisme/sites/default/files/documents/080517_resumexecutiu_v01_en.pdf
- Alari Pahissa, E. (2015, 28 January). «El barrio no se vende» Las barriografías de la Barceloneta como herramienta de resistencia vecinal frente al extractivismo urbano – Ecología Política. Ecología Política. <https://www.ecologiapolitica.info/?p=1934>
- Angulo, S. (2014, 17 October). Barcelona deroga el plan de ascensores de la Barceloneta. La Vanguardia. <https://www.lavanguardia.com/local/barcelona/20141017/54417208018/barcelona-deroga-plan-ascensores-barceloneta.html>
- Bonet, N. (2009, 20 May). El nuevo hotel Vela de Barcelona está sobre el mar, algo que prohíbe la Ley de Costas. 20 Minutos. <https://www.20minutos.es/noticia/469462/0/hotel/vela/lujo/>
- Gran, E. (2015, 11 September). The New Mayor of Barcelona Tells Us Her Plans for a Radical City. The Nation. <https://www.thenation.com/article/archive/qg-ada-colau/>
- Insausti, G. (n.d.). PROJECT: Barcelona '92 Olympic Games. Beyond Plan B. http://beyondplanb.eu/projects/project_barcelona_a_92_olympic.html
- Jauhiainen, J. S. (1995). Waterfront redevelopment and urban policy: The case of Barcelona, Cardiff and Genoa. European Planning Studies, 3(1), 3-23.
- Kassam, A. (2020, 3 February). Naked Italians spark protests against antics of drunken tourists in Barcelona. The Guardian. <https://www.theguardian.com/world/2014/aug/21/naked-italians-protests-drunken-tourists-barcelona>
- La Sardineta. (2020). Memòria Activitats Hort Comunitari de la Barceloneta 2019–2020. https://lasardinetadelabarceloneta.files.wordpress.com/2021/02/memoria-hort-sardineta-2019_2020.pdf
- Lamarca, M. G. (2017, 24 November). La Barceloneta's Struggle Against (Environmental) Gentrification. Barcelona Lab for Urban Environmental Justice and Sustainability. <http://www.bcnej.org/2017/11/23/la-barcelonetas-struggle-environmental-gentrification/>
- Oliveres i Guixer, M. (2018). Passeig Marítim de la Barceloneta [2a Fase]. Public Space. <https://www.publicspace.org/es/web/guest/obras/-/project/b081-passeig-maritim-de-la-barceloneta-2a-fase>
- Ortiz, A., & Pont Algueró, M. (2019, 24 July). Tourism, between wealth and residents' complaints | Barcelona. Barcelona Metropolis. <https://www.barcelona.cat/metropolis/en/contents/tourism-between-wealth-and-residents-complaints>

Penczu, A. (2021, 26 March). Spotlight on Barceloneta. Barcelona Metropolitan. <https://www.barcelona-metropolitan.com/features/report-spotlight-on-barceloneta/>

Wikipedia contributors. (2021, 28 February). W Barcelona. Wikipedia. https://en.wikipedia.org/wiki/W_Barcelona